

JAN ROGOWSKI

ur. 1922; Kolonia Plisków

Miejsce i czas wydarzeń	Chełm, II wojna światowa
Słowa kluczowe	okupacja niemiecka, obóz jeniecki, jeńcy radzieccy

Stalag 319 – niemiecki obóz jeniecki w Chełmie

W Chełmie to dwie tragedie były... Ten obóz jeniecki sowiecki, o tu gdzie teraz to osiedle jest, na tym „Obuwiu”, bo tu lagry były niemieckie. Tam jakoś na ten temat się wiele nie mówiło, ja nie wiem dlaczego. O teraz troszkę się mówi, ale tam zaraz na początku wojny, jak tylko się zaczęła wojna z Rosją, to Niemcy tam trzymali tysiące tych niewolników, jeńców wojennych. I tam robili baraki i tam spali w tych barakach, ale w warunkach bardzo ciężkich. Głodem ich tam, ile tam zginęło z głodu! Właśnie ten cmentarz, tam za naszym cmentarzem ten taki wojenny, to tam tysiące ludzi leży. Tam jakoś nie wiem tam co, takie polany, te pola, ale przecież myśmy jeździliśmy. To jak się jechało, to rano idą ludzie, te niewolnicy, kopać. Tam Niemcy ich prowadzą, ale to takie wycieńczone. Oni ginęli z głodu. Oni nie mieli co jeść I tam kopią te doły, później tych trupów wozili tam. A niektóre to już nie wrócił, tylko tam został. Raz jak szedłem, krowę prowadziłem na kontyngent, ale tak z daleka patrzę, jakiś wóz taki, naładowane tak jak worki, ale później bliżej, a to trupy. Trupy naładowane na wozie, tak ręce, wszystko wiszą, i właśnie ci, nie konie, tylko ludzie pchają ten wóz, a tam Niemiec ich tak pogania tym, jakąś pałką gumową czy czymś. To było straszne, co się robiło wtedy z tymi jeńcami ruskimi, a tam dużo i Polaków było, bo na wschodzie, jak tylko Sowieci zagarnęli te Polskę wschodnie, no to później każdy kto tam był, to ich wysłali na Syberię, dużo wyjechało tam na zachód, na wschód, a ten co został, to musiał przyjąć poddaństwo ruskie, sowieckie. A już jak był obywatelem sowieckim, to brali do wojska i później oni nie chcieli walczyć przeciw, znaczy za Sowietami, to tego, do niewoli się może, to tak i mogło być. Zdawali się do niewoli, a później ginęli tu w tych. Dużo uciekło też. Tu trafiali się, później partyzantka była ta ruska, sowiecka nazywali. Z lagrów uciekli, to byli zsyłani z samolotów przez innych, i ta konspiracja była partyzantka sowiecka i to łącznie z naszymi.

Data i miejsce nagrania	2010-02-23, Chełm
Rozmawiał/a	Ilona Sawicka
Transkrypcja	Ilona Sawicka
Redakcja	Maria Radek
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"